

JUN KANEKO'NUN SERAMİK “HEADS” ADLI ESERİNİN YORUMLANMASI

Dr. Öğ. Üyesi Serkan TOK*

Öz: Jun Kaneko, Japonya'da yaşayan anıtsal seramik heykel alanında öncü bir sanatçı olarak tanınmaktadır. Kaneko'ya göre, “Dünyadaki her şey aynı boyutta olsaydı, ölçü kavramına gerek kalmazdı.” ilkesini benimsemiştir. Sanatçı çalışmalarının temel felsefesini, hiçbir şeyin kendi başına var olamayacağı; her şeyin diğer nesnelere ya da çevresinden etkilendiği üzerine kuruyor. Kırmızı kil (seramik çamuru) kullanan sanatçı, eserlerinde gerçek imgeleri ve hayali gerçeklik algısını yüzeysel desenlerle ifade ederek soyut ve metaforik sanat arasındaki sınırları zorlamaktadır. Sanatçı kariyeri boyunca farklı malzemelerle disiplinlerarası çalışmalar üreterek çok yönlü bir sanatçı olabileceğini belgelemiştir. Sanatçının eserlerindeki puantiye, çubuk ve kiremit gibi desenler, nesnelere ve çevresindeki diğer eserler arasında farkındalık oluşturmaktadır. Ayrıca Kaneko'nun eserleri Batı ve Doğu kimliği arasında bir sentez oluşturmakta; Amerikan ve Japon estetik öğelerinin arasında oldukça dengeli bir görünüm sergilemektedir. Figürleri meditatif ve ruhani niteliklere sahip ve genellikle Japon kültürü ve mitolojisiyle ilişkilendirilmektedir. Kaneko'nun “Heads” adlı eseri bu makalede, sanatçının tekniği ve ifadesine vurgu yapılarak ayrıntılı bir şekilde incelenecektir. Sanatçının bu eseri, Kaneko'nun sanatsal evriminin ve özgün ifadesinin anlamlı bir yansıması olarak görülmektedir. “Heads” adlı eserinde Kaneko, seramik çamuru kullanarak tasarladığı anıtsal boyutlardaki insan başlarını sadece boyun kısmından yukarıya doğru stilize ederek biçimlendirmiştir. Heykellerinde soyut formları ve yüzey desenlerini ustalıkla bir araya getirerek izleyenlerin algısını sorgulamasını sağlamaktadır. Eserlerin incelenmesi, Kaneko'nun soyut desenleri ve yüzey dokularını kullanmasının eserin anlamını ve duygusal etkisini nasıl artırdığını göstermektedir. Sanatçının baş heykellerinde yer alan figürlerin genellikle meditatif ve ruhani bir niteliğe sahip olması, sanatçının Japon kültürü ve mitolojisinden ilham aldığını düşündürmektedir. Kaneko'nun eserleri aynı zamanda kendi kültürel kimliğini ve deneyimlerini sentezleyerek Batı ve Doğu estetik unsurları arasında bir denge kurmaktadır. “Heads”, Jun Kaneko'nun sanatsal gelişimine ve sanat anlayışına önemli bir pencere açmaktadır. Sanatçının kullandığı desenler izleyiciyi eserin içine çekmekte ve soyut formlar aracılığıyla duygu ve düşünce deneyimini zenginleştirmektedir. Sanatçının bu çalışması, sanatında geçmiş ve gelecek arasında köprü kurarak kendi sanatsal dilini yaratmasının bir örneği olarak öne çıkıyor. Bu araştırma sanatçının “Heads” adlı yapıtı analiz edilecek olup, bu yapıt üzerinden sanatçının tekniği ve özellikle anlatımı araştırılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Jun Kaneko, seramik, soyut, yüzeysel, heykel, anıt.

ORCID ID : 0000-0002-7241-1875

DOI: DOI : 10.31126/akrajournal.1390905

Geliş Tarihi : 14 Kasım 2023 / Kabul Tarihi: 15 Şubat 2024

*Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi.

INTERPRETATION OF JUN KANEKO'S "HEADS" WORKS

Abstract: Jun Kaneko is regarded as one of the pioneers of monumental ceramic sculpture living in Japan. According to Kaneko, he has adopted the principle that "if everything in the world were the same size, there would be no need for the concept of scale". The basic philosophy of the artist's work is that nothing can exist on its own; everything is influenced by other objects or its environment. Using red clay (ceramic mud), the artist pushes the boundaries between abstract and metaphorical art, expressing real images and the perception of imaginary reality with superficial patterns in his works. Throughout his career, the artist has demonstrated his versatility by producing interdisciplinary works in a variety of materials. Patterns such as polka dots, sticks and tiles in the artist's works create awareness between objects and other works around them. In addition, Kaneko's works create a synthesis between Western and Eastern identity; they show a very balanced view between American and Japanese aesthetic elements. Her figures have meditative and spiritual qualities and are often associated with Japanese culture and mythology. Kaneko's "Heads" will be analysed in detail in this article, focusing on the artist's technique and expression. This work is seen as a significant reflection of Kaneko's artistic development and original expression. In Heads, Kaneko used ceramic clay to sculpt monumental human heads, stylised only from the neck upwards. Her sculptures skilfully combine abstract forms and surface patterns to challenge the viewer's perception. An examination of the works reveals how Kaneko's use of abstract patterns and surface textures enhances the meaning and emotional impact of the work. The fact that the figures in the artist's head sculptures generally have a meditative and spiritual quality suggests that the artist was inspired by Japanese culture and mythology. Kaneko's works also synthesise her own cultural identity and experiences, creating a balance between Western and Eastern aesthetic elements. "Heads opens an important window into Jun Kaneko's artistic development and understanding of art. The patterns used by the artist draw the viewer into the work, enriching the experience of emotion and thought through abstract forms. This work stands out as an example of the artist's creation of his own artistic language, bridging the past and the future in his art. This research will analyse the artist's work entitled 'Heads' and will examine the artist's technique and, in particular, his narrative through this work.

Key Words: Jun Kaneko, ceramic, abstract, surface, sculpture, monument.

Giriş

Jun Kaneko'nun sanat yolculuğu, 1942 yılında Japonya'nın Nagoya kentinde doğmasıyla başlamış ve gençlik yıllarında resim eğitimini Satoshi Ogawa'nın yönlendirmesiyle tamamlamıştır. Sanatçının seramik heykellere olan ilgisi, 1963 yılında Fred Marer ile tanışmasıyla belirginleşmiş ve bu dönemde seramik sanatına olan yönelimi güçlenmiştir.¹ Sanatçı, ABD'ye Chouinard Sanat Enstitüsü'nde seramik heykel çalışmalarına devam etmek amacıyla gelen Kaneko, California'da Peter Voulkos, Paul Soldner ve Jerry Rothman gibi önemli sanatçılarla bir araya gelerek Sanat Enstitüsü'nde seramik heykeller üzerine derinleşmiştir. Sanatçı, Scripps Koleji, Rhode Island Tasarım Okulu ve Cranbrook Sanat Akademisi gibi prestijli sanat okullarında seramik heykel ve teknikleri üzerine dersler vermeye başlamıştır. Bu dönem, Kaneko'nun sanat

1. https://en.wikipedia.org/wiki/Jun_Kaneko.

eğitimi ve öğretmenlik kariyerinde önemli bir evre olarak öne çıkmaktadır. Zira öğrencilere sanatsal ifade ve teknik beceriler konusunda rehberlik etme fırsatı sağlamış ve sanat eğitimine önemli bir katkı sunmuştur.² 1986 yılından bu yana Omaha'da yaşayan Kaneko, dünya genelinde birçok projeye imza atmış ve sanatını sergilemiştir. Hollanda'daki Avrupa Seramik İş Merkezi, Japonya'daki Otsuka Omi Seramik Şirketi, Philadelphia PA'da Kumaş Atölyesi, Portland OR'de Bullseye Glass, Bar Harbor ME'de Acadia Puerto Vallarta, Meksika'da Aguacate yaz sanatları programı gibi projeler, sanatçının çok yönlülüğünü ve uluslararası alandaki etkileşimini göstermektedir. Bu projeler, Kaneko'nun eserlerinin toplumlarla bütünleştiği ve çeşitli mekânlara hayat verdiği örneklerdir.³ Jun Kaneko'nun Cuernavaca Raku seramik stüdyosundaki çalışmaları, sanatçının teknik çeşitliliğini ve sürekli yenilik arayışını vurgular. Raku teknikleri üzerine odaklanması, sırların ve materyallerin kullanımında ustalık kazanma çabası, Kaneko'nun sanatında sürekli bir evrimi temsil eder. Bu sürecin öngörülemez olduğu, ancak deneme yanılma yöntemiyle sanatçının istenilen tekniklere hâkimiyet kazanabileceği vurgulanmaktadır.⁴ 1986'dan beri Omaha'da bulunan Jun Kaneko, birçok sanat alanında kendini göstermiş ve dünyanın belli başlı yerlerin de projelerine hayat vermiştir. Sanatçının, Hollanda'daki Avrupa Seramik İş Merkezi, Japonya'daki yaz sanatları ile ilgilendiği farklı disiplinlerarası(bronz, cam, metal) sanat dallarında eserler üretmeye devam etmiştir. Sanatçı kariyeri boyunca, büyük ölçekli, el yapımı seramik heykeller yapmak için yaşamını sürdürmekte olduğu şehirlerde atölyeler satın alarak projelerine devam ettirmektedir.⁵ Daha sonraki Fremont Projesi seramik heykel arasında 1992-1994'te tamamlanan ve son olarak 2004-2007'de tamamlanan Pittsburg Projesi yer almaktadır.⁶ Son olarak Jun Kaneko, Cuernavaca Raku seramik stüdyosunda çalışmasına devam etmiştir, yeni sırlar ve raku'nun ön görülemez olduğunu ancak uzun denemeler sonucunda istenilen tekniklere hâkimiyet kazanacağını, seramik heykeller üzerinde farklı teknikleri uygulayarak göstermekte olduğunu eserlerinde örneklerle anlatmaktadır.⁷ Jun Kaneko'nun geniş sanat yolculuğunu anlamak ve kapsamı, sanatçının ulusal ve uluslararası projelerine odaklanarak toplumlarla etkileşimini incelemektir. Sanatçının teknik tercihlerini ve estetik anlayışını analiz etmek için akademik bir

2. Cedarhurst Journal TeachingPoster 2016 s. 12.

3. Asu art Museum Journal Jun Kaneko biography, 2017, s. 10.

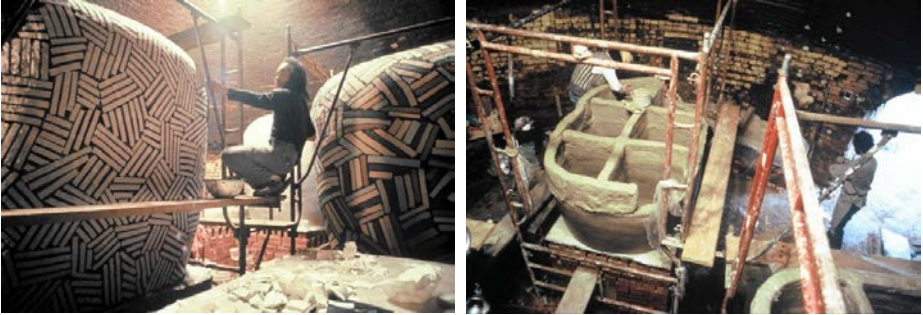
4. ERCAN, Halil Fazıl Kamusal Açık Alanlarda Sanat ve Battalgazi Çınar Park Örneği Art At Public Space and Battalgazi Çınar Park Sample İnönü University Journal of Art and Design 2018 s. 47-49.

5. <https://sherryleedy.com/jun-kaneko-bio/>

6. <http://www.artnet.com/artists/jun-kaneko/>

7. http://www.junkaneko.com_ https://en.wikipedia.org/wiki/Jun_Kaneko.

çerçeve kullanılmıştır, bu sayede Kaneko'nun eserleri izleyiciler tarafından daha anlaşılabilir olabilmesi ve sanat dünyasına olan katkılarını daha açık bir şekilde gelecek kuşaklara aktarma konusunda disiplinli şekilde çalışarak prestijli eserler ortaya çıkmaktadır. Sanatçının eserinin incelenmesi, gelecek nesillere kaynak olması amacıyla “Heads” adlı eserinin eleştirisi gerçekleştirilmiştir. Bu eser eleştirisi, ileride literatüre girecek olan bir eleştiri niteliğindedir ve seramik sanatında geleceğe yönelik bir perspektif sunmayı hedeflemektedir. Derleme makalesinde, seramik eserlerin eleştirisi konusunda önemli bir yazı olma potansiyeline sahiptir. Sanatçının eserinde kullanılan detaylar, malzemeler ve dönemin şartlarına uygun olarak gerçekleştirdiği eserler aracılığıyla izleyicilere iletildiği mesajları, öznel bir dil kullanarak açıklamaktadır. Eserin incelenmesi, sadece sanatın yüzeyine değil, aynı zamanda sanatçının eserlerinin içsel anlamına da odaklanmaktadır. Bu yazı, bir eser eleştirisine somut formlar üzerinden bakış açısını yorumlayarak, ileride literatüre girecek olan diğer kaynaklara destek sağlama amacını gütmektedir. Yazının dergiler, makaleler ve sanatçı ile yapılmış röportaj yazıları akademik dilde, yapılan literatür incelemeler doğrultusunda öngörülmüş bir nitelik taşıdığı ve ileride sanat eleştirisi alanında referans olarak kullanılabilmesi vurgulanmaktadır. Nitekim ele alınan sanatçı hakkında literatürde sınırlı kaynak bulunmasına rağmen, bu yazının amacı, sanatçının tanınma bilirliliğini artırmak ve gelecek nesiller için daha kapsamlı bir kaynak oluşturmaktır.

Görsel 1: “Jun Kaneko” Omaha Brickworks Project
Omaha Brickworks Project, 1982-1984

2. Jun Kaneko'nun Sanat Anlayışı

Sanatçı Jun Kaneko, eserlerinde insan ve doğayı seramik heykelleri aracılığıyla resmetme süreciyle başlamış ve kendi ifade biçimini geliştirmiştir. İnsanları ve çevreyi detaylı bir şekilde gözlemlemiş olması, seramik eserlerinde kullandığı renk geçişleri ile toplum hiyerarşisini vurgulamaktadır. Kaneko,

Görsel 2-3: Untitled, Tanuki, "Jun Kaneko" 2014 Hand built & glazed ceramics
76h x 33w x 28d in. 3Ceramic Process 2012 Jun Kaneko working in his Omaha studio.

olaylar karşısındaki insan tepkilerini, yüzlerindeki her türlü ifadeyi ve toplumsal olayları sanatında tüm inceliğiyle kullanmıştır. Jun Kaneko'nun sanat pratiği, geniş bir perspektife ve derin bir gözlem yeteneğine dayanmaktadır. Sanatçı, eserlerinde insan ve doğa arasındaki ilişkiyi seramik heykelleri aracılığıyla yansıtarak kendine özgü bir ifade biçimi geliştirmiştir. Kaneko'nun eserlerinde dikkat çeken bir diğer önemli unsurlardan biri, toplumun içindeki hiyerarşiyi vurgulama becerisi ve renk geçişlerini kullanma yeteneğidir.⁸

Görsel 4: "Jun Kaneko" Omaha Brickworks Project
Omaha Brickworks Project, 1982-1984.

8. <https://www.brackers.com/project/jun-kaneko/>

Kaneko'nun eserlerinde insan ve doğa, genellikle bir araya getirilerek karmaşık ilişkileri temsil eder. Heykellerinde detaylı bir gözlemlerle elde ettiği bilgi ve deneyimleri kullanarak, insanların çevreleriyle olan etkileşimini inceler. Sanatçının eserleri, insan figürlerinin yanı sıra doğal öğelerin de iç içe geçtiği bir dünya yaratır. Bu, izleyicilere hem insanın doğa ile olan bağını hem de çevresindeki dünyayı anlama çabasını düşündürür.⁹ Her ne kadar anlatım dili olarak soyut, yüzeysel bir dil kullansa da renklerle birlikte seramik heykellerinde sade bir dil tercih etmiş teknik ve biçimsel dil açısından soyut çizgisinden vazgeçmemektedir.

Görsel 5-6: 5“Untitled, Dango”, Jun Kaneko 2014 Hand built and glazed ceramic 122h x 56.5w x 39.5d in.
6“Untitled, Dango”, Jun Kaneko 2013 Hand built & glazed ceramics | 120h x 58w x 35d in.

Eserlerinde kullandığı ifade ve biçim dili ile izleyiciye bu toplumda yaşayan insanların bildiği fiziksel gerçeklik kurallarını alaşağı ettiği hissini yaşatmaktadır.¹⁰ Seramik heykellerinde kullandığı malzemeler eserlerinde oluşturduğu sırn ve maskeleyme tekniğini kullanarak öylesine mükemmel bir anlatımla betimlenmiş ki her bir eserin izleyicisine aktardığı mesajlar fısıltı hâlinde duyabilmek mümkündür.¹¹ Jun Kaneko insanı ve yaşanan toplumsal olayları gerçeklikleri ile anlatmaktansa eserlerine soyut

kavramlar yükleyerek onları renk dili ile sert ve kırılğan bir madde olan seramik malzemeyle tasvir etmesi, özellikle insanoğlunun karmaşık duyguları, korkuları ve hassas kırılğanlığını seramikle özdeşleştirerek aktarabilmeyi başarmıştır.¹² Kaneko'nun eserlerinde renk geçişleri önemli bir rol oynar. Sanatçı, renkleri kullanarak duygusal bir derinlik yaratır ve toplum içindeki çeşitli katmanları vurgular. Renklerin tonları, Kaneko'nun eserlerinde izleyiciye farklı duygusal durumları ve toplumsal ilişkilerin karmaşıklığını anlama fırsatı sunar. Kaneko'nun eserlerindeki insan tepkileri, yüz ifadeleri ve toplumsal

9. Jun Kaneko Special Project 2008 s. 40-41.

10. Jun Kaneko Special Project 2004 – 2008 s. 40.

11. Jun Kaneko: The Surface Figures; The Figure Surfaces. Ceramics Monthly, 2016 s. 20.

12. Ceramics Monthly Article Glenn Brown Journal Jun Kaneko, 2016 s. 13.

olaylar gibi unsurlar, sanatında gözlemlerini ve deneyimlerini tam anlamıyla yansıtır. Sanatçı, izleyiciyi düşünmeye ve hissetmeye yönlendirerek, sanatının ötesinde bir etkileşim yaratır. Olaylara ve insan deneyimlerine olan duyarlılığı, eserlerine derinlik kazandırır ve izleyicilerin kendi düşünce dünyalarında derinlemesine bir keşfe çıkmasını sağlar. Jun Kaneko'nun eserleri, sadece estetik açıdan değil, aynı zamanda insanın doğa ve toplumla ilişkisini anlama çabasını da yansıtarak sanat dünyasında önemli bir iz bırakmıştır.¹³

Japon sanatçı Jun Kaneko'nun örnek olarak verdiğimiz bu çalışması, kamusal alanlara yerleştirilen seramik eserlerden oluşuyor. Kaneko, ritim ve ton gibi temel geometrik desenleri kullanarak resim ve heykel disiplinlerini birleştirmeyi amaçlamaktadır. Yapıtların sergilendiği kamusal alan, yüksek ve köşeli binaların aksine oval, kenarsız yapılarıyla dikkat çekmektedir. İzleyiciyi ölçek ve mekân algısını sorgulamaya teşvik eden bu özellikler, mekâna benzersiz bir özgünlük kazandırmaktadır. Kaneko'nun eserleri çevresel unsurlarla etkileşime girerek mekânın genel atmosferini zenginleştirmektedir. Kaneko'nun eserlerindeki geometrik desenler, ritmik etkileşimler ve derinleşen tonlarla birleşerek, sanatını sadece görsel değil aynı zamanda duyuşsal bir deneyim olarak konumlandığını gösteren estetik bir deneyim sağlamaktadır. Kaneko'nun eserleri mekânsal duyarlılıkları sadece malzeme ve form aracılığıyla değil, aynı zamanda izleyiciyle etkileşim yoluyla da vurgular. Kaneko'nun bu yaklaşımı, sanatın galeri ya da müze sınırlarını aşarak kamusal alana taşınmasının ve halkla etkileşime girmesinin bir örneği olarak görülmektedir. Kaneko'nun eserleri soyut sanatın sınırlarını zorlayarak bizi geleneksel sanat anlayışını yeniden düşünmeye teşvik etmektedir.¹⁴

3. “Heads” Eserlerinin Yorumlanması

Sanatçı, “Heads” adlı eserinde çevresinden ve toplumun siyasal, ekonomik ve sosyo-kültürel yapısından ilham alarak çeşitli gerçeklikleri aktarmaktadır. Sanatçı, eserlerinde temel bir sorunsal olarak insanların toplumdaki hiyerarşiyi ele almaktadır. Sanatçının eserlerinde gözlemlenebilecek ana temalardan biri, sosyal adaletsizlik ve eşitsizliktir. Eserinde, belirli bir kesimin ayrıcalıklı konumunu ve bu durumun diğer kesimlere olan etkilerini sanatsal bir yaklaşımla ifade edebilir. Bunun yanı sıra, kimlik ve aidiyet konuları da sanatçının

13. Ceramistas Contemporáneos Jun KANEKO Marlene Pérez Sanz 20 Cerámica Artística 2013 / 2014 s. 12-11.

14. ERCAN, Halil Fazıl İnönü University Journal of Art and Design (2018) Kamusal Açık Alanlarda Sanat ve Battalgazi Çınar Park Örneği Art At Public Space and Battalgazi Cınar Park Sample s. 49.

Görsel 7: “Untitled, Heads”, Jun Kaneko 2014 hand built and glazed ceramics R:
68 h x 54 w x 42 d / L: 69.5 h x 54 w x 42 d in.

eserlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Toplumdaki hiyerarşik yapı, bireylerin kimlik arayışlarını ve aidiyet duygularını nasıl etkiler, bu konuda sanatçının eserleri aracılığıyla ortaya çıkabilir. Politik eleştiri de “Heads” eserinde rastlanabilecek bir başka temadır. Sanatçı, siyasi kararların ve sistemlerin toplumdaki hiyerarşiyi nasıl şekillendirdiğini ve bu durumun insanlar üzerindeki etkilerini sanatsal bir perspektifle gözler önüne sermektedir. Sanatçı, toplumsal cinsiyet ve çeşitlilik konuları da “Heads” adlı eseri önemli bir yer tutabilir. Toplumsal cinsiyet rolleri, cinsiyet eşitsizliği ve çeşitlilik gibi konuları ele alarak toplumdaki farklı grupların hiyerarşik yapı içindeki yerlerini sorgulayabilir. “Heads” eseri, sanat aracılığıyla toplumsal gerçeklikleri anlama ve düşünme fırsatı sunarak izleyicilere çeşitli düşünsel katmanlar sağlamaktadır.

Sanatçı yaşadığı iki toplumun gerçekliğini seramik başlarla ele almaktadır; sosyo-kültürel yapının insanlar üzerindeki etkilerini sanatçı kendi dünyasında renkler ve çizgilerle dile getirmektedir. Eser üzerine yapılan her düzenli çizgi, insan yaşamında etkili bir rol oynamaktadır, eserleri betimlemesi toplumsal olayları birçok çalışmasında görmek mümkündür.¹⁵ Sanatçı Jun Kaneko’nun

15. Jun Kaneko: The Surface Figures; The Figure Surfaces. Ceramics Monthly, 2016.

Görsel 8: “Untitled, Heads”, Jun Kaneko
2014 hand built and glazed ceramics R
68(172) h x 54(137) w x 42(106) d / L:
69.5(1.765) h x 54(137) w x 42(106) d in.

Bu, ölçek fikrinin ancak bir karşılaştırma niteliğinde var bulunduğunu ve geliştiğini gösterir.¹⁷ Japonya'dan ABD Birleşik Devletleri'ne geldiğimde, Japonya'da yaklaşık boyda olmama rağmen, minik bir insan olduğumu hissettim. Belki ölçeğin duyguları, çevremizle karşılaştırıldığında beden büyüklüğümüzü temel alır. Uzun bir dağa ya da ağaca baktığımda, kendi içimde olan ruhsal duygularla bazı enteresan benzerlikler hissediyorum. Çoğu kiliseye girdiğimde, iç mekânları nerede ise beni yüksek tavana bakmaya, içsel bir duygu yaşamaya zorluyor. Dünyanın dört bir yanında kiliseleri inşa eden mimarlar, insanoğlu baktığımda içeride bir miktar manevi hislerin büyüdüğünü biliydim.¹⁸ Öte yandan, yolun kenarındaki çocuklarda veya bir çiçeğe baktığımda farklı duygular yaşıyorum. Baktığım ya da aşağıya baktığım için değişik olup olmadıklarından güvenli değilim. Ancak, küçük bir insana baktığımda, uzun boylu bir insana baktığım zamandan tamamen değişik olduğumu kati olarak biliyorum.¹⁹ Bu, ölçüt sorusunun oldukça önemli bir yönü olabilir. Tüm bu ölçek duyguları, ortamdaki reel boyutlara ve etkilere dayanmaktadır. Ancak tinsel kıstas oluşturmanın başka bir ilgi çekici yolu daha var. Buna iyi bir misal Japon bir çaydanlıktır. Boyutu küçüktür, sadece büyük bir ortam olduğunu hissetmenizi sağlar. İyi bir çay demetine baktığımda, fantastik görsel gücü beni

2014 yılında yapmış olduğu, sosyal bağlamda bir şeyler aktarmak ve düşündürmek isteyen “Heads” Başlar adlı eseri seramik (kırmızı kil) malzeme kullanılarak, seramik çamuru yığıma(ekleme), sucuk tekniği ile elle modelleme ile şekillendirmiştir. Sanatçı'nın yapmış olduğu eser boyutları ise 68×54×42 in. 69,5x54x42 in. Ölçülerindedir. Sanatçı eserlerinin neden büyük ölçekte yaptığını şu sözleriyle açıklamıştır.¹⁶

“Çoğu zaman bana neden bu kadar büyük ölçekli işler yaptığımı sorulur. Ölçekle ilgili düşüncelerim, biçim ve çevre ile yakından bağlantılı. Bu dünyadaki her şey aynı boyutta olsaydı, ölçüt hakkında konuşmamız gerekmeyecekti, ya da ölçüt hissi için bir düşünce geliştirebilir.

16. Ceramics Monthly Article Glenn Brown Journal Jun Kaneko, 2016 s.13.

17. ARTICLE Ceramics Monthly Vol. 32.No.6.June-JulyAugust, 1984.

18. Jun Kaneko Special Project 2008 s. 41.

19. http://www.franklloyd.com/dynamic/artist_bio.asp?artistid=11

bilinçaltına çekiyor ve kâsenin alt kenarı etrafındaki yolu gezmeme izin veriyor. Ve bu patikada seyahat ederken, çaydanlığın tarafı bir dağ sırtına dönüşmeye başlar. Güneşi ve dağın kenarında bulutların gölgelerini hissedebilirim.²⁰ Keskin soğuk hava bile hissedebilir veya akan bir akışın sesini duyabilirim. Ama bunun farkında olduğum an, her zaman tinsel deneyimlerden atılırım. Herhangi bir nesneyi yaparken, ölçek problemlerinden kaçamayız. İster büyük ister küçük bir nesne üretsem, sonucunda bu ölçeğin ve formun bir arada olması mantıklı olur ve etrafındaki havayı sallayacak kadar görsel enerji verir. Her formun bir doğru ölçeğe sahip olduğuna inanıyorum.²¹ Bazen işe yaradığını hissediyorum; ara sıra özlediğimi hissediyorum. Nedenini açıklamak imkânsız.”²²

Jun Kaneko'nun “Heads” eserinde, seramik malzeme kullanarak oluşturduğu iki baş, birbirine karşılıklı bakmaktadır. Bu eser, insan kimliğini soyut ve çizgisel bir anlatımla ifade etmektedir. Sağdaki başta, yüzdeki uzuvlar belirgin bir şekilde vurgulanmıştır. Diğer baş ise, karşısındaki başa göre daha büyük ve düz, uzuvsuz bir çehreye sahiptir. Kaneko, “Heads” seramik heykelini oluştururken kullandığı tekniklerden biri de seramik çamurunu yığma yöntemidir. Kilolarca seramik çamurunu üst üste koyarak ve sanatçı kendine ait seramik aletleriyle vurarak, eserin ilk adımlarını şekillendirmiştir.

Sanatçı eserlerini, Nebraska'da Omaha şehrinde bulunan büyük endüstriyel seramik fabrikalarında pişirmektedir. Sanatçı yaptığı büyük heykelin pişirimlerini; tuğla fırınları olarak bilinen, boyutları “35100”çapında olan, arı kovanı biçimindeki dev fırınlarda gerçekleştirilmektedir. Kaneko için özel olarak tasarlanmış bu fırınlar, sanatçının çalışmalarının boyutlarının büyüklüğüne bağlı olarak inşa edilmiştir. Nahed Mansour, June Kaneko'nun “Heads” adlı seramik eseri üzerine düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Kaneko'nun son 30 yıldaki çalışmalarının çoğunda olduğu gibi, el yapımı seramik sanatı için büyük ölçekli olan bu baş, Kaneko'nun büyük ölçekli kil parçaları işleme konusundaki teknik becerilerini sergiliyor. 1200 kg. ağırlığındaki heykelin boyutu, fiziksel varlığını artırıyor ve Müze'nin Üniversite Caddesi'ndeki giriş alanını inkâr edilemez bir şekilde dönüştürüyor. Çelik bir masa, 6 metrelik baş heykelini taşıyor. Öznenin kimliği tanımlanamıyor; cinsiyet, ırk ya da yaşa dair net işaretler bulunmuyor. Buna ek olarak, öznenin yüzünde çok az ifade var. Gözleri kapalı olan özne rahatlamış görünüyor ama uykuda değil. Saçı ya da kulakları olmayan heykelin yanları ve arkası yuvarlak ve pürüzsüzdür ve siyah-beyaz çizgiler formun etrafını sarmaktadır. Sokak seviyesinden birkaç metre yükseğe yerleştirilen bu büyük ölçekli eseri görmek için müze ziyaretçilerinin ve müzeye yaklaşan yoldan geçenlerin çoğu bilinçli ya da

20. <https://books.google.com.tr/books?>

21. <https://americanart.si.edu/artist/jun-kaneko-6277>

22. Jun Kaneko: The Surface Figures; The Figure Surfaces. Ceramics Monthly, 2016.

bilinçsiz bilinçsizolarak yukarı bakacaktır. Eseri görmek için boynunuzu kaldırma tepkisi, heykelin Müze'nin girişindeki izleyicileri fiziksel olarak harekete geçirme ve çevrelerindeki alanla ilişkilerini değiştirme biçimine işaret ediyor. Buna ek olarak, yukarı bakmanın psikolojik etkisi, göz hizasında gerçekleşen günlük sosyal etkileşimlerden koparır ve kendinden daha büyük bir şeye tanıklık etmek için bir duraklamaya işaret eder. Kaneko, 2005 yılında Mary McInnes ile yaptığı bir söyleşide, izleyicinin yukarı bakmasını gerektiren eserler yapmaya olan ilgisinden bahsederken, "Yukarı bakarken gerçekten üzgün olan birini tanımıyorum. Genellikle insanlar kendilerini iyi ve iyi hissettiklerinde yukarı bakarlar. "Kaneko, anıtsal heykellerinin izleyicide uyandırdığı kavramsal sorularla hareket ediyor. Burada durup size sormak istiyorum: Heykele baktığınızda kendinizi nasıl hissediyorsunuz? Etrafında yürüdükçe heykelle ilgili deneyiminiz nasıl değişiyor? Yüzeyinde tekrar eden açık ve koyu şeritlerin optik etkisini veya etkileşimini fark ediyor musunuz? Heykel etrafınızdaki doğal, insani ve mimari alanlarla ilişkinizi nasıl etkiliyor? Kişisel olarak Kaneko'nun kafa heykeline baktığımda, heykelin figüratif formunu ve soyutlanmış yüzeylerini yansıtan iki çelişkili duygu hissediyorum. Bir yandan, öznenin sakin yüzüne bakarken kendimi rahatlamış hissediyorum. Ayrıca, Müze'nin içindeki çoğu nesnenin aksine, bu halka açık heykele dokunabildiğimi bildiğim için bir yakınlık hissi de duyuyorum. Ancak, öznenin sakin tavrına ve yaklaşılabilirliğine rağmen, heykelin ölçeği, üzerimde otoriter bir güç iddia ediyor gibi görünen varlığıyla beni korkutuyor. Kaneko'nun Gardiner Müzesi'ndeki başı, resim geçmişini kil formları büyük 3D tuvallere dönüştürmek için nasıl kullandığının ideal bir örneği.

Aynı zamanda Kaneko'nun renk ve mekânla ilgili deneyler yapmak için deseni nasıl kullandığını ve heykelin etrafında hareket ettikçe siyah ve gri şeritlerin dalgalandığı yanılmasını nasıl sağladığını da gösteriyor. Bu eserlerin deneysel niteliklerinin yanı sıra kusursuz teknik uygulamaları, Kaneko'nun modern seramikte neden bu kadar saygın bir konuma sahip olduğunu gösteriyor."²³

Sanatçının eserlerinde genellikle büyük adımlar atanları betimlenen kişiler, toplumun hiyerarşik düzeninde kendilerini kaybetmiş insanlara benzetilmektedir. Dolayısıyla yine aynı vurgu ile izleyicinin dikkatini çeken "Heads" adlı bu eser; malum sınıfsal farklılığa ve düzene vurgu yapmak üzere biçimlendirilmiş ve çizgisel bir üslupla bünyeye sırlama uygulanmıştır.²⁴ Kaneko'dan beklenmeyecek bu çizgisel üslup, biçimin ağırlığını hafifletmede, kavramsal olarak hapisane dramının ağırlığını siyah-beyaz renk vurgusuyla izleyiciye aktarmaktadır. "Heads" adlı bu düzenlemede, biçimlerin sadece çizgisel olarak sıralanması, insanlığın bir düzen içinde düzensizce yaşadığının sembolik bir

23. http://www.franklloyd.com/dynamic/artist_bio.asp?artistid=11

24. Garden Of Resonance : The Art Of Jun Kaneko Oct 1, 2022 Through Feb 20, 2023, s. 10-15.

temsilini oluşturmaktadır. Sanatçı, seramik sanatı aracılığıyla bir toplumun düzensizliğini ve içinde yaşadığı olumsuzlukları izleyicilere sunarak, kend yaşam ortamını en iyi şekilde yansıtabileceğine inanmaktadır. Bu düzenleme, soyut biçimlerin kullanımıyla insanlığın karmaşıklığını ve içsel çatışmalarını ifade etmeye yönelik bir çaba içindedir. Çizgisel sıralama, kaotik ve düzensiz bir dünya içindeki bireyin deneyimlerini yansıtarak izleyicilere derin bir düşünürme sunmayı amaçlamaktadır. Sanatçı, seramik sanatının aracılığıyla,

Görsel 10: *Jun Kaneko and “Heads”, Ceramic*

toplumsal düzenin ve bireyin içsel zorluklarının karmaşıklığını anlamak ve ifade etmek adına bir platform yaratmıştır. Biçimlerin bu çizgisel düzenlemesi, sanatın gücünü kullanarak toplumdaki düzensizlikleri vurgulamak ve izleyiciyi düşünmeye sevk etmek amacını taşımaktadır. “Heads” adlı eser, sadece sanatçının yaşadığı ortamın yansıması olmanın ötesine geçerek, izleyicilerin evrensel bir düzensizlik ve karmaşıklık anlayışıyla bağ kurmalarına olanak tanımaktadır. Kaneko'nun eserini sırladığı dönemde yüzünün yarısının felçli olduğu bilinmektedir. Eserini sırlamaya başlamadan²⁵ önce felçli göz kapağını açık bırakacak şekilde bantlayan sanatçı, böylelikle derinlik algısını korumayı amaçlamıştır. Nitekim birbirine zıt iki yüz biçimlendiren Kaneko'nun her iki parçada da çizgileri ustalıklı olarak renklendirdiği ve bu çabasıyla sonuç aldığı görülmektedir.²⁶ Ancak sanatçının da belirttiği gibi, Kaneko'nun yaşadığı şiddet süreci boyunca hiç azalmamış ve sağlığı için sürekli bir tehdit oluşturmuştur.

25. Garden Of Resonance: The Art Of Jun Kaneko Oct 1, 2022 Through Feb 20, 2023 s. 20-28

26. Ceramic Monthly Portfolio, JUNE/JULY/AUGUST 1998 sayı. 3, s. 2.

Sanatçının çalışmalarındaki düz, sade ve etkileyici pürüzsüz yüzeyler ve yuvarlak hatlar, iki kültür arasındaki deneyimi ya da başka bir deyişle karşıtlıklar arasındaki dengeyi ve hiyerarşiye dayanmayan saf gerçekliği vurguluyor. Kuşkusuz Kaneko'nun yaklaşımı, seramik çamurunun saf doğasına ve şeffaf sırların organik esnekliğine bir saygı duruşu olarak yorumlanabilir. Kaneko sanatında doğanın özünden ilham alarak izleyicilere yalın bir güzellik sunuyor. Sanatçının bakış açısına göre, pürüzsüz yüzeyler ve yuvarlak hatlar sadece estetik bir tercih değil, aynı zamanda iki farklı kültür arasında köprü kurma çabasının da bir yansıması. Sürekli tehdit altında olan sağlığına rağmen Kaneko' nun sanatı cesur bir ifade biçimi ve içsel bir denge ortaya koyuyor. Eserlerinin zarafeti ve sadeliği, sanatın evrensel bir dil olduğunu kanıtıyor. Aynı zamanda, seramik çamurunun doğal yapısına duyduğu derin saygı, eserlerine özgü bir doku ve duygunun kaynağıdır. Kaneko'nun sanat anlayışı sadece estetik değil, aynı zamanda kültürel çeşitliliğin ve birliğin de sembolüdür. Eserleri, farklı kültürler arasında diyalog kurmanın ve anlayışı derinleştirmenin bir aracı olarak işlev görüyor. Kaneko'nun eserlerindeki düz ve sade yüzeyler izleyiciyi derin düşüncelere sevk ediyor.²⁷ Bu yüzeylerin ardındaki hassas denge sadece görsel bir deneyim değil, aynı zamanda duygusal bir zenginlik de sunuyor. Sanatçının tercih ettiği yuvarlak hatlar, birçok kültürden sembollerle etkileşime girerek izleyiciye birleşme ve uyumun gücünü hatırlatıyor. Kaneko'nun eserleri yalnızca malzeme ve teknik becerinin değil, aynı zamanda bir dünya görüşünün de ifadesidir. Sanatçının seramik çamuruna ve şeffaf sırlara duyduğu saygı, yalnızca geleneksel bir sanat anlayışını değil, aynı zamanda doğayla uyumlu bir yaratıcılığı da yansıtıyor. Bu tutum, izleyicilere sanatın görsel bir deneyimden daha fazlası olduğunu hatırlatıyor. Kaneko'nun sanatında zıtlıklar arasında denge kurma çabası sadece estetik bir tercih değil, aynı zamanda kültürler arası anlayış ve hoşgörünün de bir sembolüdür. İki kültür arasında köprü kurma arzusu, sanatın evrenselliğini ve birleştirici gücünü vurguluyor. Sanatçının eserleri izleyicilere farklılıkları kucaklamanın ve bir arada yaşamının önemini öğretiyor. Kaneko'nun sanatı sadece estetik bir deneyim sunmanın ötesine geçerek izleyicilere derin duygusal ve entelektüel katmanlar ekliyor. Sanatçının sağlığına yönelik tehlikelere rağmen, eserleri sanatın insan deneyimini zenginleştiren, gelecek nesillere aktarımı sağlayabileceği eserler ortaya koymaktadır.²⁸

27. Generations: Works by Jun Kaneko & Toshiko Takaue October 24 - December 6, 2008.

28. In Hindsight: Non-Visible Patch Points By Erik Ordaz, Ba Of Industrial Design, Master Of Arts Presented To The Faculty Of The Graduate School Of Stephen F. Austin State University In Partial Fulfillment Of The Requirements For The Degree Of Master Of Fine Arts Stephen F. Austin State University May 2020 In Hindsight: Non-Visible Patch Points By Erik Ordaz, Ba Of Industrial Design, Master Of Arts S. 3-6.

Nitekim Kaneko'nun birbiri ile etkileşen malzemeleri sezgisel olarak çok iyi gözlemlediği, diğer eserlerinde de gözlemlenir. Sanatçının söz konusu esere dair söylemi; kişilerin ruhsal ve sosyo-kültürel yapısını manipüle etmeye değil dengelemeye ve bu anlaşılmaz yapıyı ortaya koymaya yöneliktir. Kaneko, kullandığı malzeme ile yarattığı biçimde, yüzey ve desen etkileşimini ölçülü bir şekilde düzenleyerek izleyiciyi mükemmel bir uyum ile karşı karşıya bırakmayı hedefler.²⁹ Sanatçının yüzeylerde kullandığı desenler âdeta kişiler ile empati kurarak, Doğu ve Batı estetiğinin bir geştaltını (Psikolojik olayların bir bütün veya biçim olduğunu savunan görüş.) sunar. Doğada gördüğü vizyonları damıtarak izleyiciye sunan sanatçı oldukça minimalist bir tavır sergiler. Heykelini soyut ikiliklerin tezahürü olarak gösteren sanatçı, bilinçli olarak Japon ve Amerikan kültürlerine dair etkileri sarsmayı amaçlamıştır.³⁰ İzleyici birbirinin zıttı olan bu iki başla; bakıp görememek, görüp konuşamamak gibi ikili bir yaman çelişki ile âdeta baş başa bırakılmıştır.³¹ Sonuç olarak, izleyici, “Heads” çalışması altında yaşadığı çelişkilerle baş başa bırakılıyor. Gözlerle bakmak, ancak anlamamak ve gördükleri hakkında konuşamamak gibi birbirine zıt duygularla karşılaşılıyor. Bu ikili çelişki, insanın algı ve iletişim becerileri dünyasında derin izler bırakarak bireyi kendi içsel sınırlarıyla yüzleştiriyor. İzleyiciyi görme ve anlama arasındaki bu karmaşık dengeyi keşfetmeye davet eden bu çalışma, iletişimdeki zorlukları ve içsel çatışmaları vurguluyor. Eser, izleyicinin karşılaştığı bu zorlukların ötesinde, insan doğasının temel çelişkilerine de değiniyor. Bakmak ve görmek arasındaki bu ayırım, sadece dış dünyayla değil, kendi iç dünyamızla da bağlantı kurmamızı engelleyebilir. Bir şeyi gözlerimizle algılasak bile, onu anlamak ve ifade etmek karmaşık bir süreçtir. “Heads” adlı çalışma, salt fiziksel gözlemlerin ötesine geçerek daha derin bir düşünme ve anlam arayışına davet ediyor. İzleyicinin karşılaştığı bu çelişki, sadece iletişimde değil, kişinin kendi iç dünyasında da bir iç keşif yolculuğuna işaret ediyor. Soyut kavramları somut bir şekilde ele alan sanat eseri, izleyiciyi duygusal ve entelektüel bir deneyimin içine çekiyor. Başkalarını ve kendimizi anlamak arasındaki zor dengeyi vurgulayan “Heads”, iletişimin karmaşıklığı ve insan doğasının derinlikleri gibi evrensel bir temayı ele almıştır.

29. <https://www.brackers.com/project/jun-kaneko/>

30. Jun Kaneko (Japanese, 1942-) Untitled (head), 2002 Glazed ceramic and steel The Gardiner Museum Untitled (Head) by June Kaneko Speaker: Nahed Mansour, Curator of Programs and Education s. 2-3.

31. Jun Kaneko (Japanese, 1942-) Untitled (head), 2002 Glazed ceramic and steel The Gardiner Museum Untitled (Head) by June Kaneko Speaker: Nahed Mansour, Curator of Programs and Education s. 3.

Görsel 11: Jun Kaneko Çift Kafalar arasında duruyor.

Sonuç

Jun Kaneko'nun "Heads" adlı eseri, sanatçının bireysel ve toplumsal evrimine dair derin temaları izleyicilere aktararak önemli bir pencere sunmaktadır. Kaneko'nun sanatsal yolculuğu, başlangıçta malzemeleri yapıya uygun biçimde kullanma ve dünyayı resimsel bir bakış açısıyla görmeye odaklı bir ressam olarak eğitildiği noktadan, uzun yıllar seramik sektöründe çalışmasına kadar uzanmaktadır. Bu süreç boyunca, resim mirasının izleri eserlerine yansımış ve sanatçı-

nın bireysel evrimini açıkça gözler önüne sermiştir. "Heads" eseri, Kaneko'nun sanatının zirvesini temsil etmekte olup, bireysel ve toplumsal sorunlara dair derin bir anlayışı izleyiciye iletmekte etkileyici bir rol oynamaktadır. Sanatçının eserleri, sofistike bir farkındalıkla çatışan bireysel değerleri bir araya getirerek, toplumun içinde var olan bireyleri tek ve kapsayıcı bir dille anlatmaktadır. Kaneko'nun eserleri, sadece yeni bir üslup getirmekle kalmaz, aynı zamanda gelecek nesillere insanlığın evrimine dair düşündürücü ve sorgulayıcı bir mesaj iletmektedir. Bütün eserleri için kullanılan "Gerçekliğin Düşsel Seramik Hâli" tanımı, "Heads" eseri için de oldukça kapsayıcıdır. Eser, gerçeklikle düşsel arasında ince bir denge kurarak, Kaneko'nun sanatının evrimsel sürecini yansıtmaktadır. İzleyiciyi, sadece sanatın sınırlarını genişletmeye değil, aynı zamanda bireysel ve toplumsal düzeyde düşünmeye teşvik etmektedir. Kaneko'nun eserleri, sadece estetik bir zevk sunmakla kalmaz, aynı zamanda izleyiciyi düşündürmeye ve derinlemesine düşünmeye yönlendirir. Sanatçının içsel dönüşümü, eserleri üzerinden etkileyici bir şekilde anlatılarak, sanatseverlere kendilerini ve toplumu daha derinlemesine anlama fırsatı sunmaktadır. Kaneko'nun "Heads" eseri, sanatın evrimsel potansiyelini ve sanatçının kendi içsel dönüşümünü vurgulamaktadır. Başlangıçta ressam olarak eğitilmiş olmasına rağmen, uzun yıllar boyunca seramik sektöründe çalışması, sanatının zengin ve katmanlı bir karakter kazanmasına yol açmıştır. "Heads" eseri, seramik malzemesini kullanarak başarıyla gerçekleştirdiği bu evrimsel sürecin bir yansımasıdır. Kaneko'nun eserleri, estetik açıdan sadece göze hoş gelen formlar değil, aynı zamanda derin anlamlar içermektedir. "Heads" eseri,

başlıklar aracılığıyla bireysel kimlikleri ve insanın içsel dünyasını ele alarak, toplumsal sorunlara sanatsal bir bakış sunmaktadır. Başlıkların soyut ve büyümlü atmosferi, izleyiciyi düşünmeye ve duygusal bir deneyim yaşamaya çağırılmaktadır. Kaneko'nun sanatsal dönüşümü, eserlerindeki değişim potansiyelini vurgulayarak, sanatın evrimine dair bir anlayış sunmaktadır. "Heads" eseri, bu dönüşümün zirvesini temsil ederken, izleyicilere sanatın sınırlarını zorlamaya ve farklı düşünce kalıplarını keşfetmeye teşvik etmektedir. Sanatçının eserleri, soyut formların ötesine geçerek, izleyicinin duygusal ve zihinsel düzeyde derin bir etkileşim yaşamasına olanak tanımaktadır. Nitekim Jun Kaneko'nun "Heads" eseri, sanatının evrimsel sürecini ve sanatçının bireysel ve toplumsal sorunsallara dair derin anlayışını yansıtan etkileyici bir başyapıttır. İzleyicileri düşünmeye ve duygusal bir yolculuğa çıkarmaya davet eden bu eser, sanatın gücünü ve evrimini vurgulayarak, Kaneko'nun sanatsal mirasını büyük bir etkiyle taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- ARTICLE "Jun Kaneko" Ceramics Monthly Vol. 32.No.6.June-JulyAugust, 1984.
Asu art Museum Journal "Jun Kaneko biography" , 2017 s. 10.
Ceramic Monthly Portfolio, JUNE/JULY/AUGUST 1998 sayı. 3 s. 2.
Ceramic Monthly Portfolio, JUNE/JULY/AUGUST 1998 sayı. 3 s. 2.
Ceramistas Contemporáneos Jun KANEKO Marlene Pérez Sanz 20 Cerámica Artística 2013 / 2014 s. 12-11.
Ceramics Monthly "Jun Kaneko" Article Glenn Brown Journal Jun Kaneko, 2016 s.13.
Ceramics Monthly "Jun Kaneko" Article Glenn Brown Journal, 2016 s.13.
Ceramics_Monthly_Vol._32.No.6.June-July-August.
ERCAN, Halil Fazıl "Kamusal Açık Alanlarda Sanat ve Battalgazi Çınar Park Örneği" Art At Public Space and Battalgazi Çınar Park Sample İnönü University Journal of Art and Design 2018 s. 30.
ERCAN, Halil Fazıl "Kamusal Açık Alanlarda Sanat ve Battalgazi Çınar Park Örneği" Art At Public Space and Battalgazi Çınar Park Sample İnönü University Journal of Art and Design 2018 s. 49.
Garden Of Resonance : "The Art Of Jun Kaneko" Oct 1, 2022 Through Feb 20, 2023 s. 10-15.
Garden Of Resonance : "The Art Of Jun Kaneko" Oct 1, 2022 Through Feb 20, 2023 s. 20-28.
Generations: "Works by Jun Kaneko & Toshiko Takaazu" October 24 - December 6, 2008
In Hindsight: "Non-Visible Patch Points By Erik Ordaz, Ba Of Industrial Design", Master Of Arts Presented To The Faculty Of The Graduate School Of Stephen F. Austin State University In Partial Fulfillment Of The Requirements For The Degree Of Master Of Fine Arts Stephen F. Austin State University May 2020 In Hindsight: Non-Visible Patch Points By Erik Ordaz, Ba Of Industrial Design, Master Of Arts S. 3-6.
Jun Kaneko "Cedarhurst Journal TeachingPoster", 2016 s.12.
Jun Kaneko "Special Project 2004"E-Dergi, 2008 s.10-11-12-13.
Jun Kaneko "Special Project 2004"E-Dergi, 2008 s. 22-23.
Jun Kaneko "Special Project 2004"E-Dergi, 2008 s. 30.
Jun Kaneko "Special Project 2004"E-Dergi, 2008 s. 40.

Jun Kaneko “*Special Project 2004*”*E-Dergi*, 2008 s. 40-41.

Jun Kaneko (Japanese, 1942-) Untitled (head), 2002 Glazed ceramic and steel The Gardiner Museum Untitled (Head) by June Kaneko Speaker: Nahed Mansour, Curator of Programs and Education s. 2-3.

Jun Kaneko (Japanese, 1942-) Untitled (head), 2002 Glazed ceramic and steel The Gardiner Museum Untitled (Head) by June Kaneko Speaker: Nahed Mansour, Curator of Programs and Education s. 3

Jun Kaneko: “*The Surface Figures; The Figure Surfaces*” *Ceramics Monthly*, 2016 s. 20.

İnternet Kaynakları

<http://www.artnet.com/artists/jun-kaneko/> Son güncelleme tarihi: 10. 11. 2023 ET (Erişim tarihi): 14.11. 2023.

http://www.franklloyd.com/dynamic/artist_bio.asp?artistid=11 Son güncelleme tarihi: 10. 11.2023 ET (Erişim tarihi): 14.11. 2023.

<http://www.junkaneko.com> Son güncelleme tarihi: 10. 11. 2023 ET (Erişim tarihi): 14.11. 2023.

<https://americanart.si.edu/artist/jun-kaneko-6277> Son güncelleme tarihi: 10. 11. 2023 ET (Erişim tarihi): 14.11. 2023.

<https://books.google.com.tr/books?id=>

Son güncelleme tarihi: 10. 11. 2023 ET (Erişim tarihi): 14.11. 2023.

https://japanesegarden.org/wp-content/uploads/2022/11/JK-Gallery-Guide-Updated_Final-Digital-Compressed.pdf Son güncelleme tarihi: 10. 11. 2023 ET (Erişim tarihi): 14.11. 2023.

<https://sherryleedy.com/jun-kaneko-bio/> Son güncelleme tarihi: 10. 11. 2023 ET (Erişim tarihi): 14.11. 2023.

<https://www.brackers.com/project/jun-kaneko/> Son güncelleme tarihi: 10. 11. 2023 ET (Erişim tarihi): 14.11. 2023.